

Stand van zaken jongeren en de e-sigaret en andere alternatieve rookwaren

Onderzoek in opdracht van VWS

December 2017

244108113

Inhoud

1	Inleiding	01
2	Belangrijkste resultaten en samenvatting	07
3	In welke mate worden alternatieve rookwaren gebruikt?	11
4	Hoe gebruiken jongeren de e-sigaret?	16
5	Hoe staat het met de kennis van de jongeren over de e-sigaret?	24
6	Wat is de perceptie ten aanzien van de e-sigaret?	30
7	Bijlage	40

1 Inleiding

Inleiding

Jaarlijks sterven in Nederland ongeveer 20.000 mensen aan roken en enkele duizenden door meerroken. De overheid wil roken ontmoedigen en niet-rokers beschermen tegen meerroken. Naast reguliere sigaretten zijn ook alternatieve rookwaren op de markt, zoals e-sigaretten, de shisha-pen en de cigarillo. De populariteit van e-sigaretten neemt snel toe. In 2015 had 34% van de 12- t/m 16- jarigen weleens een e-sigaret of shisha-pen gebruikt. Onder 12-jarigen had 12% al ervaring met de e-sigaret*. Hoewel e-sigaretten soms voor rokers een hulpmiddel zijn om te stoppen met roken, is het belangrijk om te voorkomen dat niet-rokers een nicotineverslaving creëren of dat jongeren ermee gaan experimenteren. Daarom wil VWS meer inzicht verkrijgen in de huidige stand van zaken ten aanzien van jongeren en de e-sigaret en andere alternatieve rookwaren.

Kantar Public heeft in het najaar van 2017 een onderzoek uitgevoerd onder jongeren van 11 t/m 21 jaar naar het gebruik van elektronische dampproducten en andere alternatieve rookwaren. Een representatieve groep jongeren is ondervraagd om na te gaan in hoeverre alternatieve rookwaren worden gebruikt en wat de kennis en perceptie is van deze jongeren ten aanzien van alternatieve rookwaren.

Daarnaast is ook een extra groep gebruikers van de elektronische dampproducten ondervraagd om meer inzicht te krijgen in het daadwerkelijk gebruik van de elektronisch dampproducten; hoe vaak wordt er gebruikt, met wie en waar kopen zij deze producten?

Op de volgende slide hebben we de centrale vraag van het onderzoek weergegeven en verder uitgewerkt naar de onderzoeksvragen die centraal stonden in dit onderzoek.

* Bron: Peilstationsonderzoek Scholieren/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. RIVM, 2015

Centrale vraag uitgewerkt naar onderzoeksvragen

Wat is de stand van zaken in Nederland wat betreft jongeren en de e-sigaret en andere alternatieve rookwaren?

Wie gebruiken alternatieve rookwaren en in welke mate?

- Hoe bekend zijn de alternatieve rookwaren bij jongeren?
- In hoeverre worden de alternatieve rookwaren gebruikt?
- Wie zijn de gebruikers? (leeftijd, rookgedrag, opleiding?)
- Hoe vaak wordt de e-sigaret gebruikt?
- Welke producten worden er gebruikt?
- Waar wordt het product gekocht?

Hoe staat het met de kennis van jongeren ten aanzien van de e-sigaret?

- Hoe schadelijk vinden de jongeren de e-sigaret?
- In hoeverre zijn zij bekend met de risico's?
- Hoe komen zij aan deze kennis?

Wat is de perceptie van jongeren ten aanzien van alternatieve rookwaren?

- Wat is de houding ten aanzien van de e-sigaret?
- Wat is aantrekkelijk aan het product?
- Wat is onaantrekkelijk aan het product?
- Wat vindt de omgeving van de e-sigaret?
- Wat is aantrekkelijk en onaantrekkelijk aan de waterpijp en de cigarillo?

Onderzoeksverantwoording

Doelgroep

Voor dit onderzoek zijn in totaal n=1.009 jongeren van 11 t/m 21 jaar ondervraagd. Al deze jongeren komen uit het panel van Kantar Public.

De steekproef is in twee stappen benaderd:

1. Als eerste is er een representatieve groep jongeren van 11 t/m 21 jaar uitgenodigd. Deze groep is representatief op de achtergrondkenmerken geslacht, leeftijd, opleiding, regio en sociale klasse.
2. Vervolgens zijn er nog extra jongeren benaderd om de groep 'gebruikers' op te hogen, zodat ook hier uitspraken over gedaan konden worden. Deze jongeren hebben de vragenlijst alleen ingevuld als ze minstens één keer gebruik hebben gemaakt van een elektronisch dampproduct.

Dit resulteerde uiteindelijk in een representatieve groep jongeren van 11 t/m 21 jaar, waarmee inzicht wordt verkregen in de perceptie en gebruik van deze doelgroep wat betreft alternatieve rookwaren.

Aangezien het ook wenselijk was om meer inzicht te krijgen in de groep 'gebruikers', zijn uit de totale groep jongeren (groep 1) de gebruikers geselecteerd en deze zijn samengevoegd met de groep jongeren uit stap 2 (de extra groep gebruikers). Dit resulteerde in een groep 'gebruikers van een elektronisch dampproduct' van n=398. Het is niet bekend of dit een goede afspiegeling is van de Nederlandse jongeren die de e-sigaret gebruiken, omdat er geen achtergrondkenmerken van deze doelgroep bekend zijn. Wel geeft dit een goede indicatie hoe jongeren de elektronische dampproducten gebruiken.

Veldwerk

De jongeren zijn uitgenodigd per email, waarbij nadrukkelijk werd gevraagd om de vragenlijst zonder ouders in te vullen om op die manier zo eerlijk mogelijke antwoorden te ontvangen. De vragenlijst bevatte enkel gesloten vragen en werd online ingevuld.

Het veldwerk vond plaats van 23 oktober t/m 5 november 2017.

Leeswijzer

- In deze rapportage worden de resultaten van het onderzoek weergegeven, uitgesplitst naar de representatieve groep jongeren en de 'gebruikers'. Gebruikers zijn gedefinieerd als jongeren die minstens 1x een elektronisch dampproduct hebben gebruikt.
- Vanaf hoofdstuk 4 wordt gesproken over de e-sigaret. Mogelijk gebruikten jongeren verschillende benamingen voor de e-sigaret. Aan de start van de vragenlijst is dan ook uitgelegd om welke andere benamingen van de e-sigaret het ook gaat (bijv. Shisha-pen, e-sigaret, e-pen etc.)
- Indien er interessante verschillen zijn tussen leeftijdsgroepen of ten aanzien van rookgedrag, dan zijn deze opgenomen in de rapportage.
- Wanneer verschillen die zijn vermeld significant zijn, staat dit aangegeven met een + of -.
- In de bijlage (hoofdstuk 7) zijn nog een aantal resultaten te vinden die niet direct betrekking hebben op de belangrijkste conclusie, maar wellicht nog wel interessant zijn.

NB. De vragen naar kennis en perceptie zijn alleen aan de jongeren gesteld die wel eens van de e-sigaret hebben *gehoord*. Dit betekent dat jongeren die helemaal niet bekend zijn met de e-sigaret deze vragen niet hebben beantwoord.

2

Belangrijkste resultaten en samenvatting

Belangrijkste resultaten

- 15% van de jongeren van 11 t/m 21 jaar heeft wel eens een e-sigaret gebruikt.
- Het gebruik onder 16- t/m 18-jarigen is het grootst; van deze groep geeft bijna een kwart (24%) aan de e-sigaret wel eens gebruikt te hebben.
- Vrienden hebben een belangrijke invloed bij het gebruik ervan.
- Vooral gebruikers zijn zich niet altijd even bewust van de schadelijkheid van de e-sigaret. Ook vinden gebruikers de smaken van de e-sigaret aantrekkelijk.
- De e-sigaret heeft volgens de meeste jongeren een negatief imago.

Samenvatting (I)

In welke mate worden alternatieve rookwaren gebruikt?

- Vier op de vijf jongeren tussen de 11 en 21 jaar heeft wel eens van één of meerdere elektronische dampproducten gehoord (in het vervolg e-sigaret genoemd).
- 15% heeft daadwerkelijk de e-sigaret of een ander elektronisch dampproduct gebruikt. Dit aandeel is op te splitsen in twee groepen; 9% heeft meerdere keren de e-sigaret gebruikt en 6% heeft dit één keer geprobeerd.
- De e-sigaret wordt voornamelijk gebruikt door rokers en 16 t/m 18-jarigen.
- Meerderheid van de jongeren is bekend met de waterpijp en 17% heeft wel eens de waterpijp gebruikt. Vooral de waterpijp met smaak is populair onder jongeren. De waterpijp is voornamelijk bekend onder 16-plussers.
- De cigarillo is een product dat op dit moment weinig bekend is bij jongeren (8%) en nog minder wordt gebruikt (1%).

Hoe gebruiken jongeren alternatieve rookwaren?

- Van de gebruikers¹ van de e-sigaret geeft 4% aan deze elke dag te gebruiken, 5% gebruikt de e-sigaret wekelijks en 16% af en toe. Van de ondervraagde jongeren heeft 76% de e-sigaret in het verleden gebruikt.
- Het meest gebruikte elektronische dampproduct volgens de jongeren is de shisha-pen, voornamelijk onder jongeren tussen de 11 en 18 jaar. De jongste groep (11 t/m 15 jaar) heeft de shisha-pen in de meeste gevallen op de kermis gekregen.
- Vrienden hebben belangrijke invloed op het gebruik van de e-sigaret. De helft van de jongeren geeft aan de e-sigaret te hebben gebruikt omdat vrienden deze ook gebruikten en in veel gevallen wordt de e-sigaret dan ook aangeboden in plaats van dat men deze zelf aanschaft. Wanneer jongeren de e-sigaret gebruiken, doet driekwart dit met vrienden.
- Driekwart van de ondervraagde jongeren die roken en ook wel eens de e-sigaret hebben gebruikt, startte met de gewone sigaret en gebruikte daarna pas de e-sigaret.

¹ Met gebruikers worden degene bedoeld die minstens één keer een elektronisch dampproduct hebben gebruikt

Samenvatting (II)

Hoe staat het met de kennis van de jongeren?

- Driekwart van de jongeren denkt dat de e-sigaret schadelijk is voor de gezondheid. Echter denkt de helft van alle jongeren nog wel dat de gewone sigaret schadelijker is. De gebruikers schatten het risico van de e-sigaret op de gezondheid lager in (48%) en zijn ook vaker van mening dat de gewone sigaret schadelijker is (63%).
- Vier op de tien jongeren weten niet dat er ook schadelijke stoffen uit de e-sigaret of shisha-pen kunnen komen.
- Jongeren komen aan informatie over de e-sigaret door vrienden (48%), maar ook social media, tv, radio en internet spelen een rol.

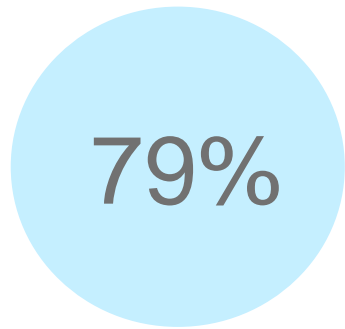
Wat is de perceptie van jongeren ten aanzien van alternatieve rookwaren?

- De e-sigaret heeft onder niet-gebruikers over het algemeen een negatief imago, onder gebruikers is het imago positiever.
- De smaak van de e-sigaret is één van de meest aantrekkelijke aspecten (15%), voornamelijk voor gebruikers (46%).
- Jongeren zijn zich er van bewust dat de gevolgen van het gebruik van de e-sigaret nog niet bekend zijn. Dit wordt als negatief aspect genoemd (51%), naast de aspecten 'verslavend' (48%) en 'ziet er raar uit' (33%). Zes op de tien gebruikers zijn ook van mening dat je verslaafd kan raken aan de e-sigaret.
- De waterpijp wordt door gebruikers vooral als 'gezellig' gezien en ook de smaken zijn aantrekkelijk. Driekwart van de gebruikers ziet geen nadelen van de waterpijp. Ruim een kwart vindt het wel nadelig dat de 'gevolgen niet bekend zijn' en geeft aan dat de waterpijp 'weinig om hen heen wordt gebruikt'.

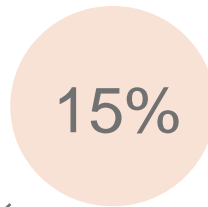

3
**In welke mate worden
alternatieve rookwaren gebruikt??**

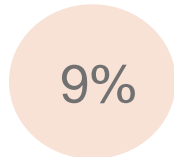
Vier op de vijf jongeren zijn bekend met de e-sigaret, 15% heeft de e-sigaret wel eens gebruikt

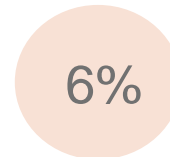
is **bekend** met minstens één van de elektronische dampproducten. Zij kennen het product van naam.

van de jongeren tussen de 11 en 21 jaar heeft wel eens een elektronisch dampproduct **gebruikt**

vaker dan 1x **gebruikt**

1x **gebruikt**

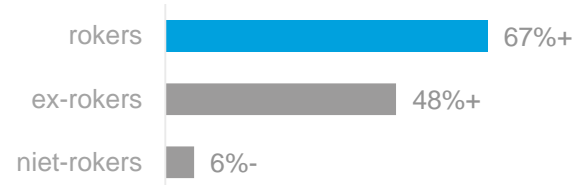
*n=721
Representatieve groep jongeren van 11 t/m 21 jaar*

Elektronische dampproducten worden vooral gebruikt door rokers en 16 t/m 18-jarigen

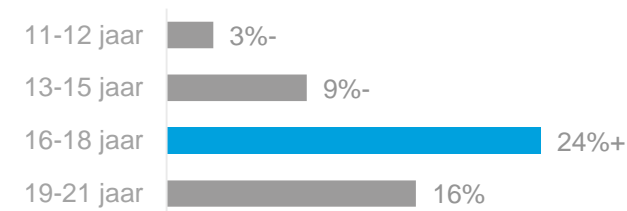
Twee op de drie **rokers** hebben wel eens een elektronisch dampproduct gebruikt. Ook ex-rokers hebben dit product vaker geprobeerd dan gemiddeld.

De groep **16- t/m 18-jarigen** hebben vaker een elektronisch dampproduct geprobeerd ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen.

Gebruik elektronisch dampproduct uitgesplitst naar rookgedrag

Gebruik elektronisch dampproduct uitgesplitst naar leeftijd

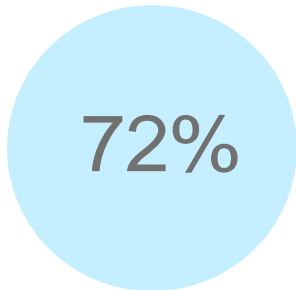
+ / - : verschilt significant van gemiddeld

n=721
Representatieve groep jongeren van 11 t/m 21 jaar

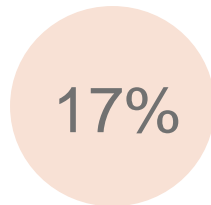
Meerderheid van jongeren bekend met waterpijp, gebruik ligt iets hoger dan de e-sigaret. De cigarillo heeft een lage bekendheid en een laag gebruik.

Bekendheid

Gebruik

Wat voor soort waterpijp wordt er gebruikt?

(meerdere antwoorden mogelijk)

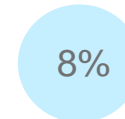
- 13% Waterpijp met smaak
- 5% Waterpijp met tabak
- 3% Waterpijp met kruiden
- 3% Waterpijp

(niet bekend wat er in zat)

5% is van plan komend jaar de waterpijp te gebruiken. Voor de cigarillo geldt dit voor 0%.

Bekendheid

Gebruik

Wat voor soort cigarillo wordt er gebruikt?

- 1% Cigarillo
- 1% Cigarillo met smaak

n=721
Representatieve groep jongeren van 11 t/m 21 jaar

Vooral 16-plussers zijn bekend met de waterpijp. Rokers gebruiken over het algemeen vaker de alternatieve rookwaren

16- t/m 18-jarigen (81%) en 19- t/m 21- jarigen (83%) zijn vaker bekend met de waterpijp in vergelijking met 11- t/m 15-jarigen (56%) en hebben de waterpijp ook vaker gebruikt (16-18 jaar: 20%, 19-21 jaar: 30% en 11-15 jaar: 4%).

Twee op de drie **rokers** hebben de waterpijp wel eens gebruikt.

Rokers zijn het meest bekend met de cigarillo (29%) en 14% heeft dit product dan ook wel eens gebruikt.

n=721

Representatieve groep jongeren van 11 t/m 21 jaar

4 Hoe gebruiken jongeren de e-sigaret?

Leeswijzer hoofdstuk 4: In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op de groep gebruikers. Gebruikers zijn gedefinieerd als degene die minstens één keer een elektronisch dampproduct hebben gebruikt.

Vanaf dit hoofdstuk wordt gesproken over de e-sigaret, maar dit kunnen verschillende elektronische dampproducten zijn (shisha-pen, e-sigaret, e-pen etc.).

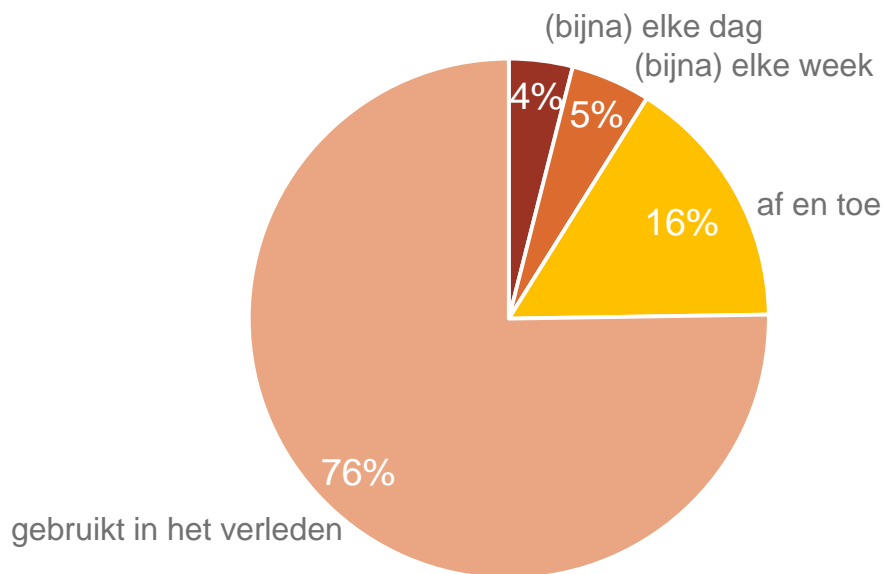
NB. Zoals in de onderzoeksverantwoording vermeld is, is de groep 'gebruikers' samengesteld door aan een voldoende grote groep jongeren te vragen of zij wel eens de e-sigaret hebben gebruikt. Het is niet bekend of dit een goede afspiegeling is van de Nederlandse jongeren, omdat er geen achtergrondkenmerken van deze doelgroep bekend zijn. Wel geeft dit een goede indicatie hoe jongeren van 11 t/m 21 jaar de e-sigaret gebruiken.

4% van de ondervraagde gebruikers gebruikt de e-sigaret dagelijks

- Van de totale groep jongeren van 11 t/m 21 jaar heeft 15% de e-sigaret wel eens gebruikt.
- Van de ondervraagde *gebruikers*, geeft ruim driekwart aan de e-sigaret op dit moment niet meer te gebruiken, maar het product in het verleden wel één of meerdere keren gebruikt te hebben.
- 16% gebruikt de e-sigaret af en toe, 5% doet dit wekelijks en 4% gebruikt de e-sigaret (bijna) dagelijks.

15% van de gebruikers verwacht in het komende jaar de e-sigaret nog te gebruiken, 18% antwoordt neutraal

Frequentie gebruik e-sigaret (onder gebruikers)

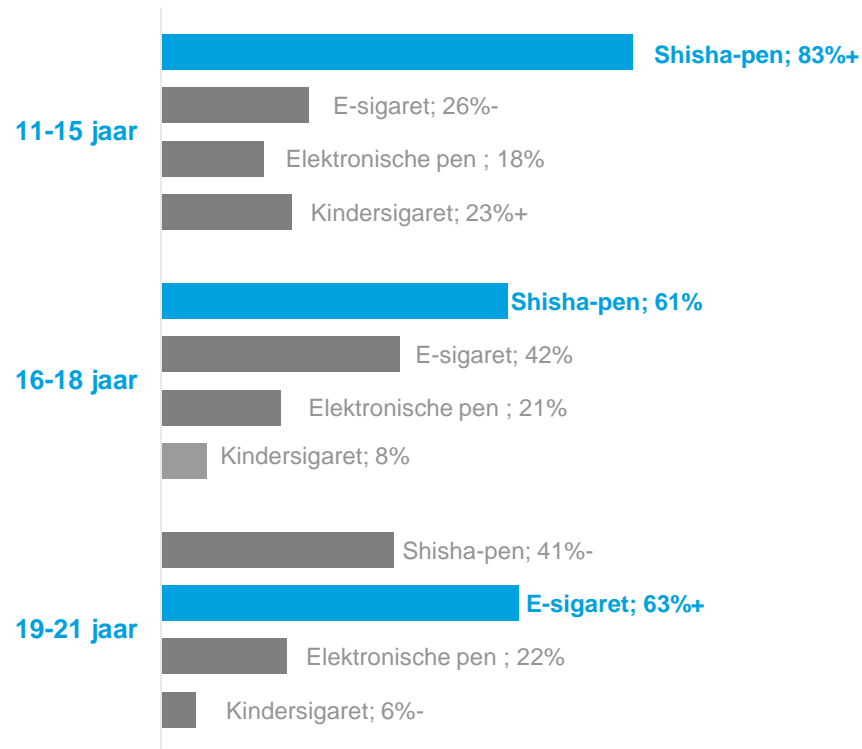
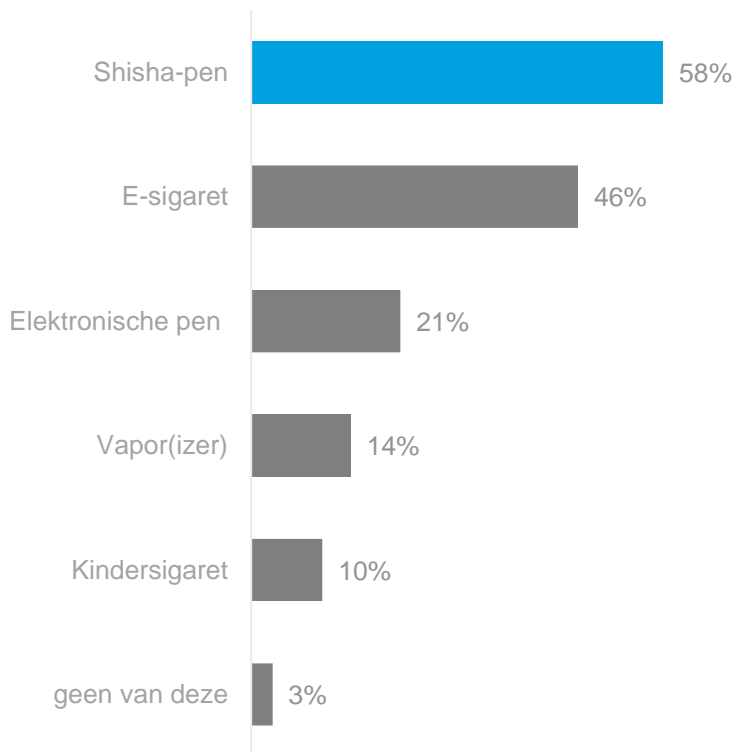
Het zijn voornamelijk rokers die de e-sigaret af en toe tot regelmatig gebruiken (28%).

n=398

Jongeren die wel eens een e-sigaret hebben gebruikt

Shisha-pen meest gebruikte product onder jongeren. Alleen onder 19- t/m 21- jarigen is de e-sigaret populairder.

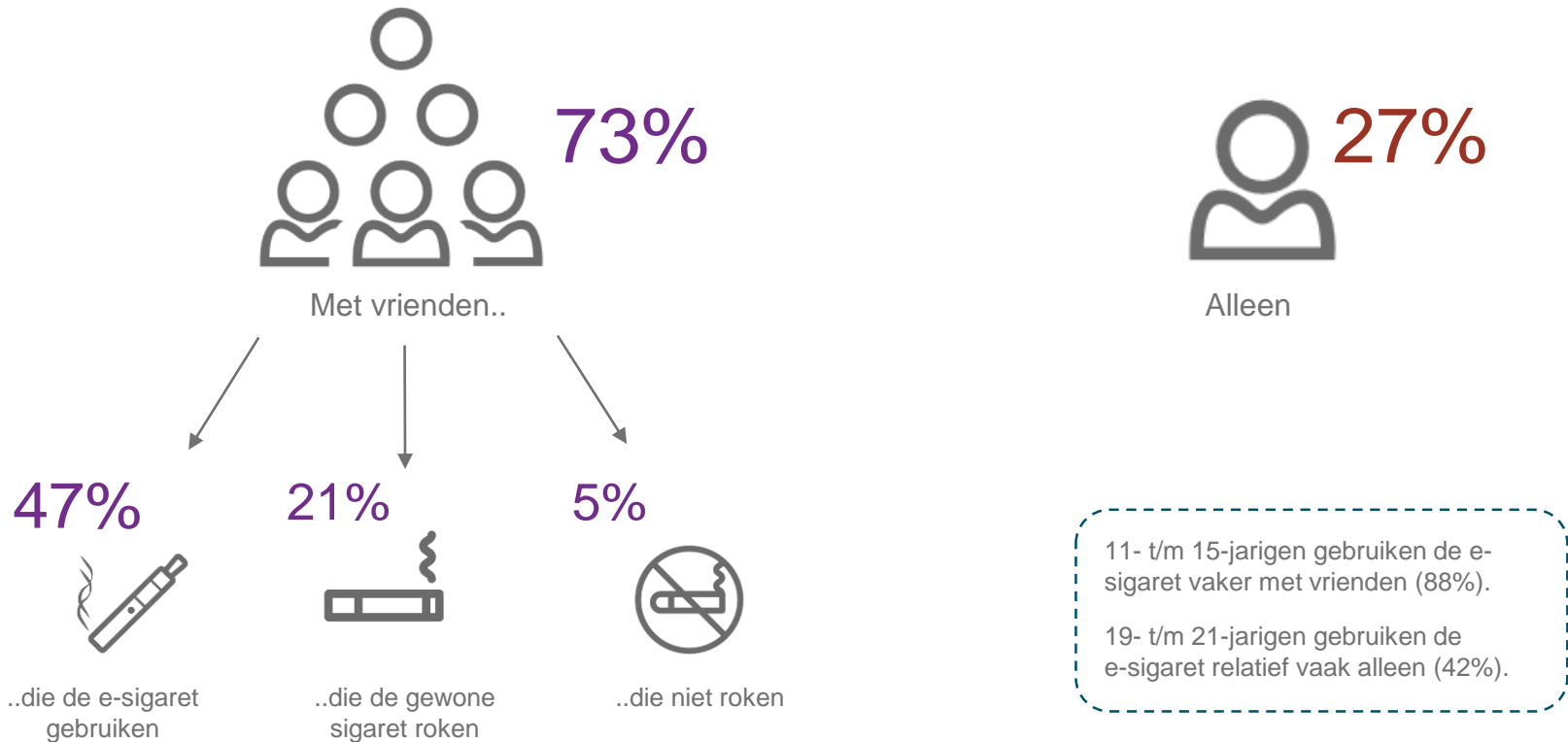
Aan de jongeren die aangaven wel eens een elektronisch dampproduct te hebben gebruikt, is gevraagd welk product men heeft gebruikt. Omdat er verschillende begrippen voor een elektronisch dampproduct worden gehanteerd, gaat het hier om het product waarvan de jongeren zelf *denken* dat ze dit hebben gebruikt.

38% van de gebruikers geeft aan dat er nicotine in het elektronische dampproduct zat dat zij gebruikten.
35% geeft aan dat dit niet het geval is en 27% weet dit niet.

n=398
Jongeren die wel eens een e-sigaret hebben gebruikt

E-sigaret wordt meestal met vrienden gebruikt en dan vooral met vrienden die dan ook de e-sigaret gebruiken

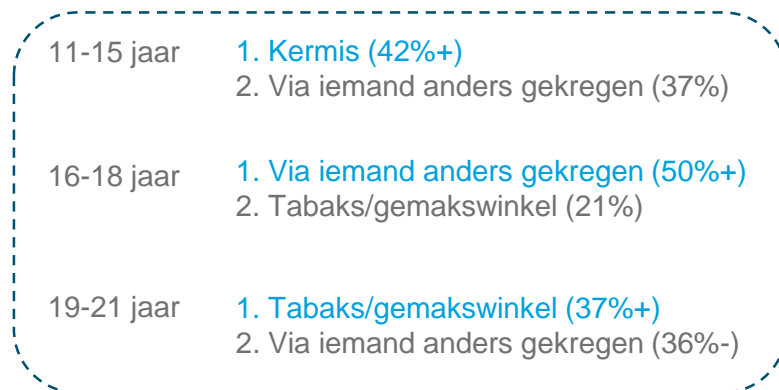
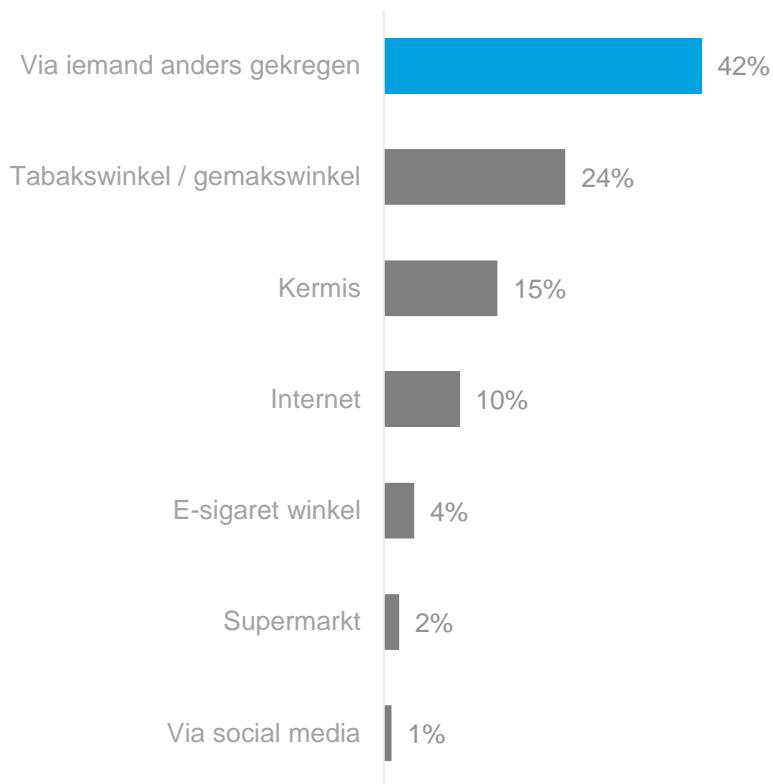

Bijna de helft van de jongeren geeft aan dat hij/zij de e-sigaret gebruikt(e) omdat vrienden dit product ook gebruikten (45%).

n=398
Jongeren die wel eens een e-sigaret hebben gebruikt

Jongeren krijgen de e-sigaret voornamelijk van anderen

Waar heb je de e-sigaret / shisha-pen gekocht of gekregen?

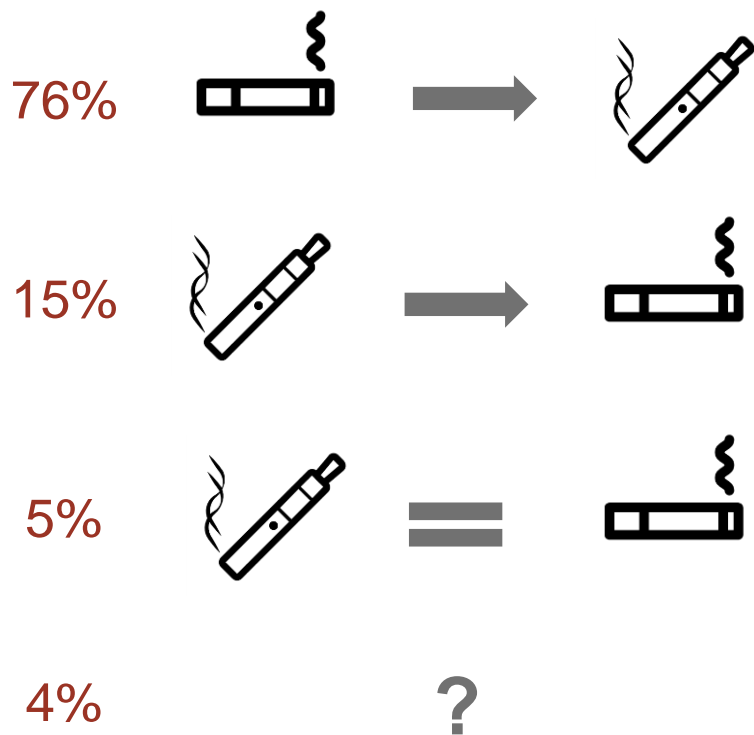

n=398
Jongeren die wel eens een e-sigaret hebben gebruikt

Driekwart van de ondervraagde rokers startte met de gewone sigaret en gebruikte daarna pas de e-sigaret.

Wat gebruikte je eerst?

Jongeren die roken én wel eens een e-sigaret hebben gebruikt

Voor de 19 t/m 21-jarigen die roken geldt dat de ruime meerderheid eerst met de gewone sigaret is gestart en daarna pas de e-sigaret heeft geprobeerd (88%). 5% geeft aan eerst de e-sigaret te hebben gebruikt, 4% begon ongeveer gelijk met beide en nog eens 4% weet dit niet meer.

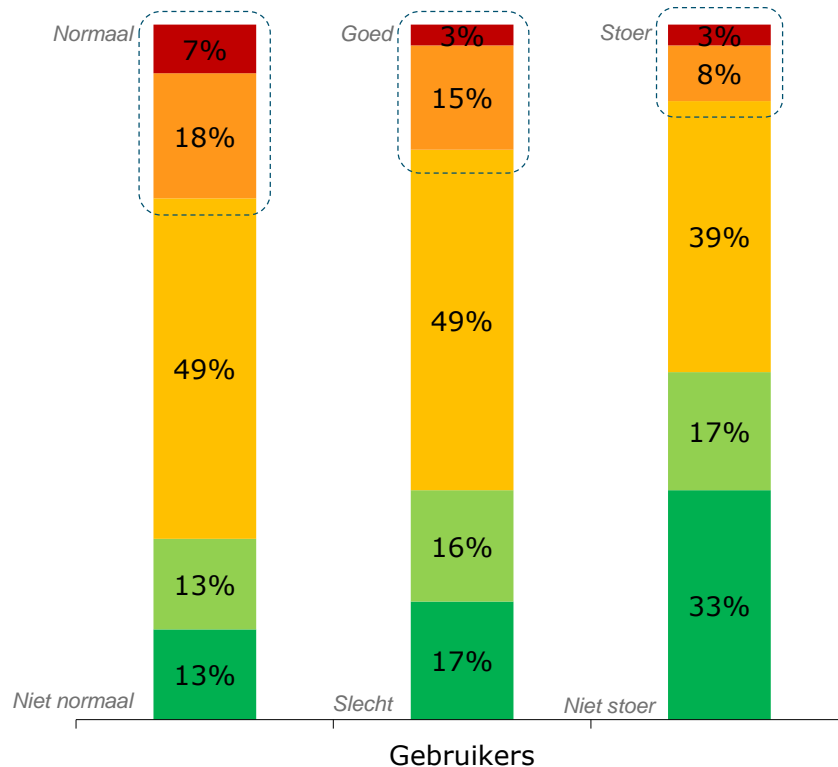
Van de n=31 rokers tussen de 11 en 15 jaar, geeft de helft (n=16) aan eerst de e-sigaret te hebben gebruikt en vervolgens de gewone sigaret zijn gaan roken. n=14 jongeren (11 t/m 15 jaar) geven aan eerst met de gewone sigaret te zijn begonnen en 1 persoon weet dit niet meer. Het gaat hier dus om een kleine groep jongeren tussen de 11 en 15 jaar die *roken* en de *e-sigaret* hebben gebruikt.

NB.: Het betreft hier een kleine groep jongeren die roken én de e-sigaret wel eens gebruikt hebben. Deze groep bestaat grotendeels uit gebruikers van 16 jaar en ouder. Cijfers dienen dan ook als indicatief te worden beschouwd.

n=287
Jongeren die roken én wel eens een e-sigaret hebben gebruikt

Van de gebruikers vindt een kwart het *normaal*, één op de vijf het *goed* en één op de tien het *stoer* om de e-sigaret te gebruiken

In hoeverre vind je het stoer/goed/normaal dat jezelf de e-sigaret gebruikt?

Het zijn voornamelijk jongeren die slechts één keer de e-sigaret hebben gebruikt die dit gebruik als niet stoer (65%), slecht (50%) en niet normaal (44%) bestempelen.

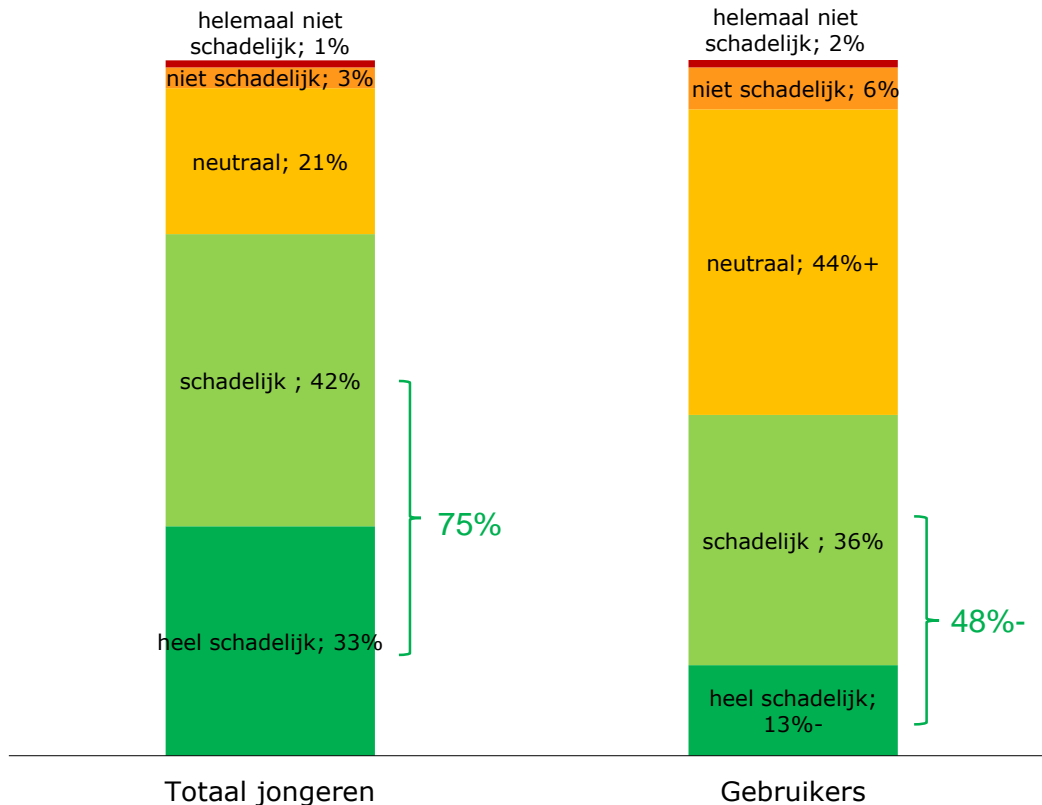
n=398
Jongeren die wel eens een e-sigaret hebben gebruikt

5
**Hoe staat het met de kennis
van de jongeren?**

Meerderheid van de jongeren denkt dat de e-sigaret (heel) schadelijk is voor de gezondheid. Echter, de gebruikers zien dit minder in.

Top 3 risico's van de e-sigaret volgens de jongeren:

1. Verslavend (69%)
2. Kans op kanker (53%)
3. Slecht voor je conditie (46%)

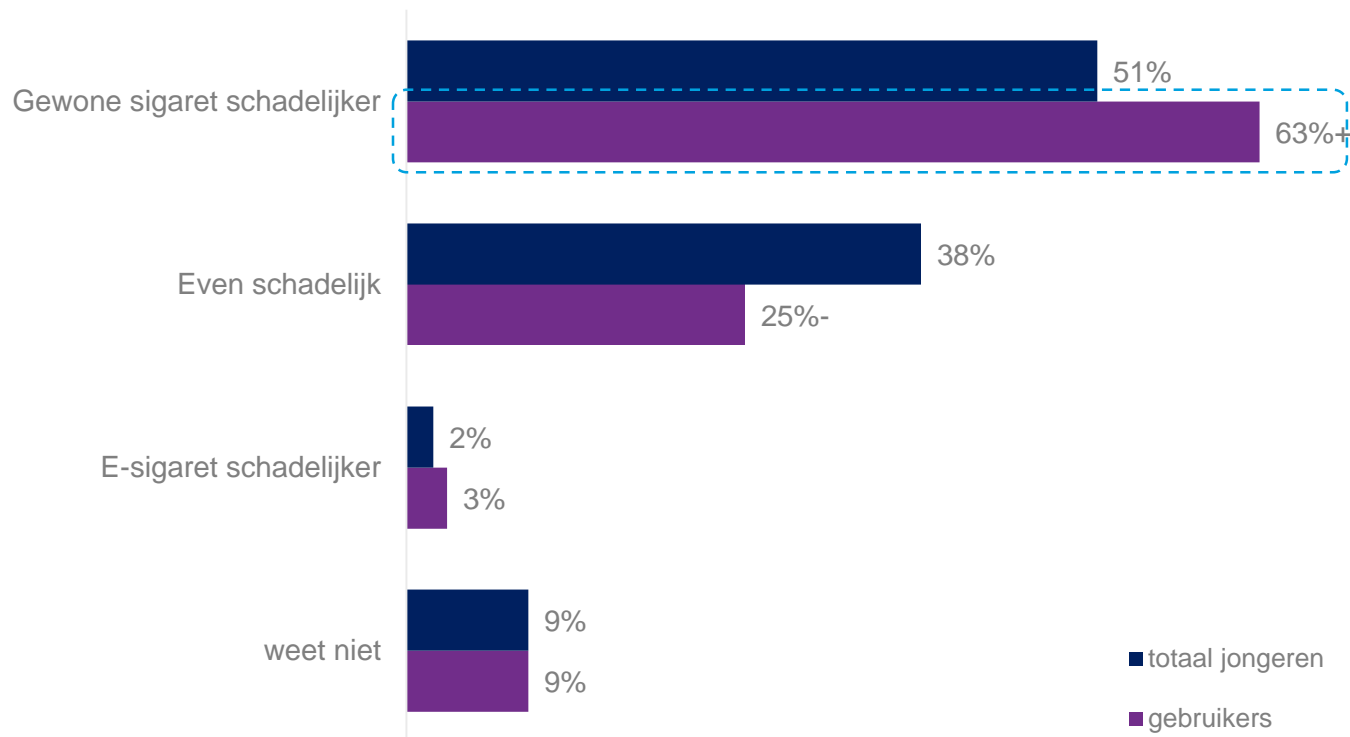
34% van de gebruikers denkt dat hij/zij door het gebruiken van de e-sigaret een **grotere kans** heeft op **gezondheidsklachten**.

Jongeren die slechts 1 keer de e-sigaret hebben gebruikt, schatten de gezondheidsklachten als gevolg van het gebruik van de e-sigaret hoger in (43%) dan degene die de e-sigaret meerdere keren hebben gebruikt (27%).

n=565 / 398

Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gehoord / gebruikers

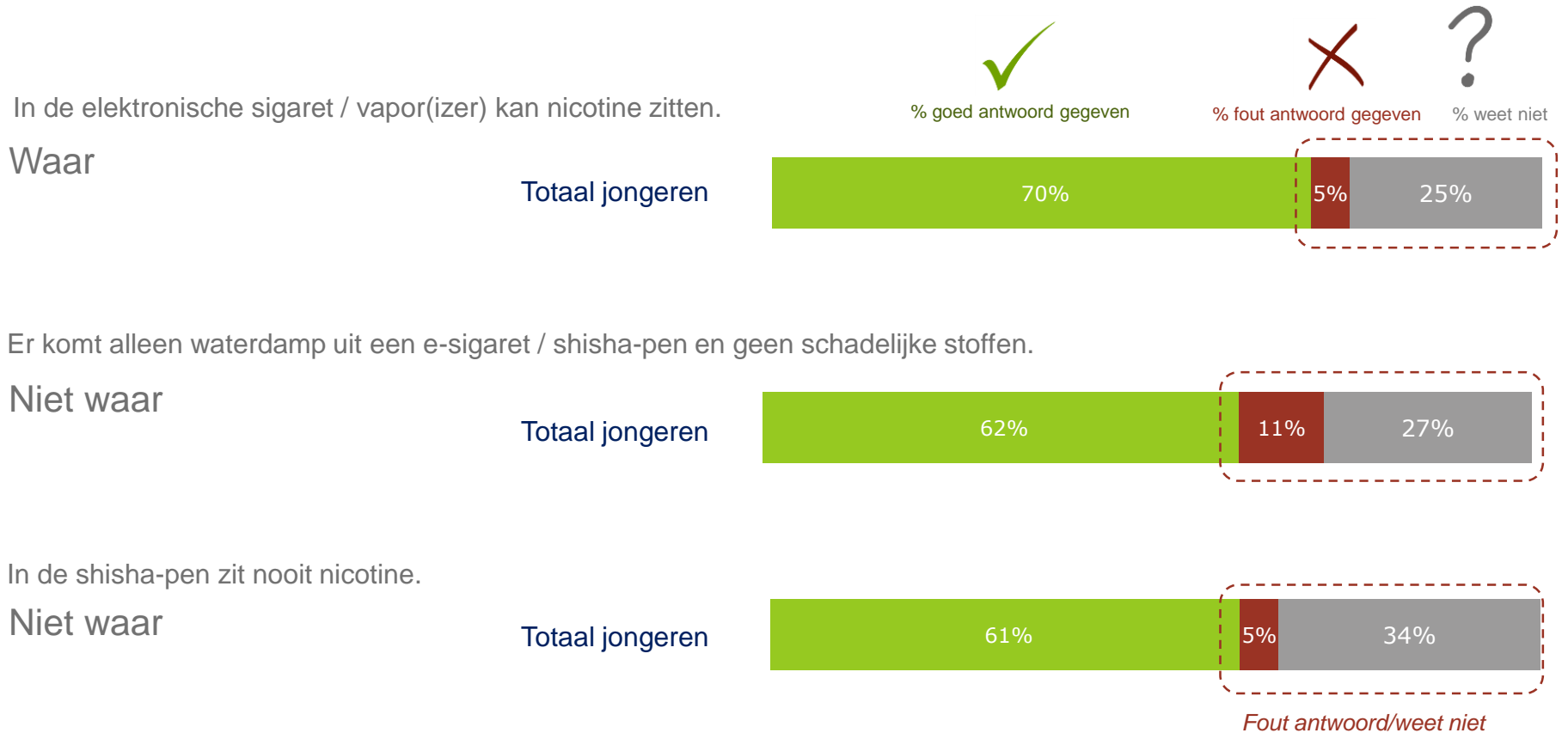
Vooral door de gebruikers van de e-sigaret wordt de gewone sigaret als schadelijker gezien in vergelijking met de e-sigaret

+ / - : verschilt significant van de totale groep jongeren

n=565 / 398
Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gehoord / gebruikers

Circa vier op de tien jongeren weten niet dat er ook schadelijke stoffen uit de e-sigaret of shisha-pen kunnen komen

n=565

Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gehoord

Eén op de vijf gebruikers denkt dat er alleen waterdamp uit de e-sigaret komt en geen schadelijke stoffen. Nog eens één op de vijf gebruikers weet het antwoord niet op deze stelling.

In de elektronische sigaret / vapor(izer) kan nicotine zitten.

Waar

Gebruikers

Er komt alleen waterdamp uit een e-sigaret / shisha-pen en geen schadelijke stoffen.

Niet waar

Gebruikers

In de shisha-pen zit nooit nicotine.

Niet waar

Gebruikers

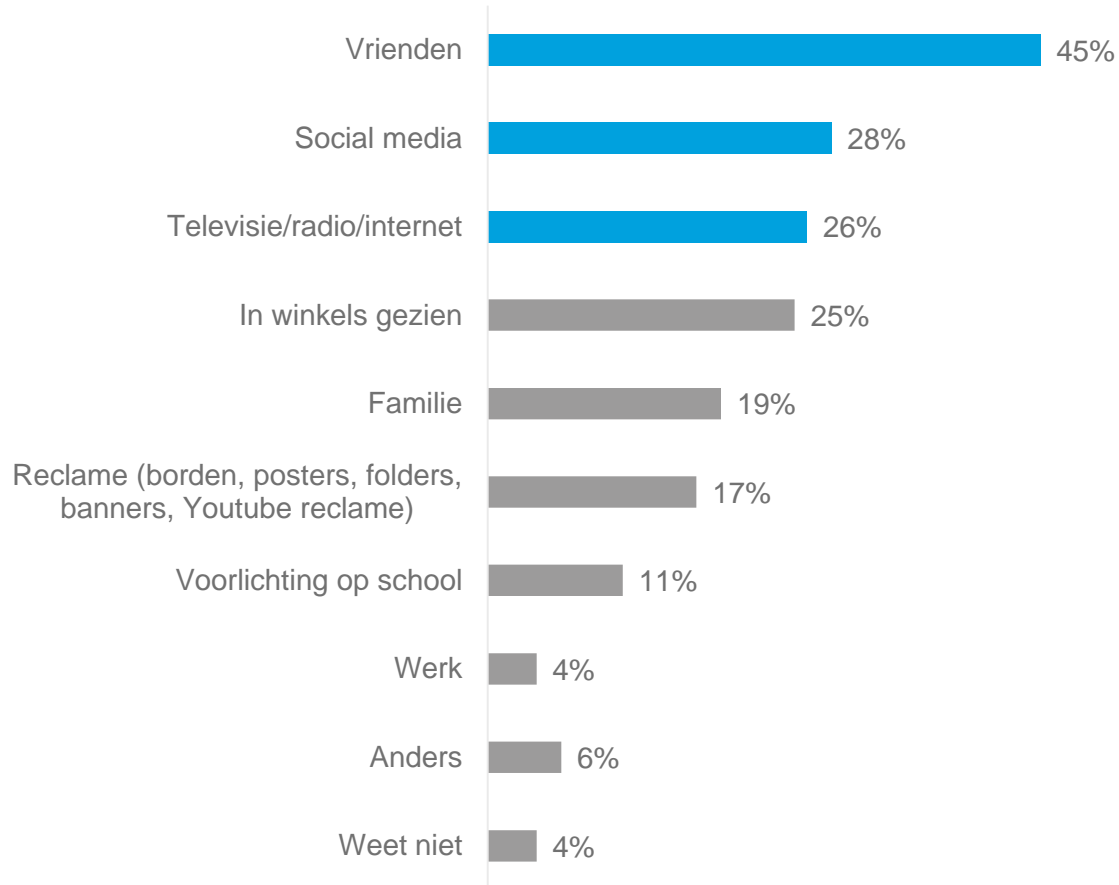
n=398

Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gebruikt

+ / - : verschilt significant van de totale groep jongeren

Jongeren zijn via vrienden voornamelijk iets te weten gekomen over de e-sigaret, maar ook social media en tv/radio/internet spelen een rol

Hoe ben je iets over de e-sigaret / shisha-pen te weten gekomen?

n=565

Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gehoord

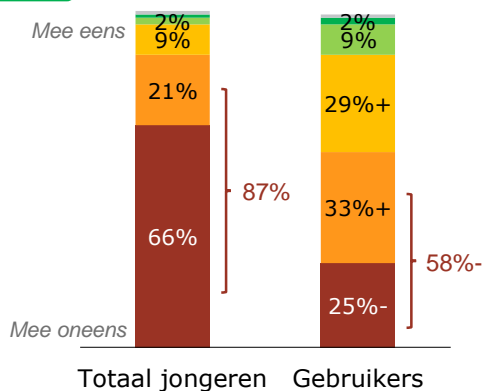
6

Wat is de perceptie ten aanzien van alternatieve rookwaren?

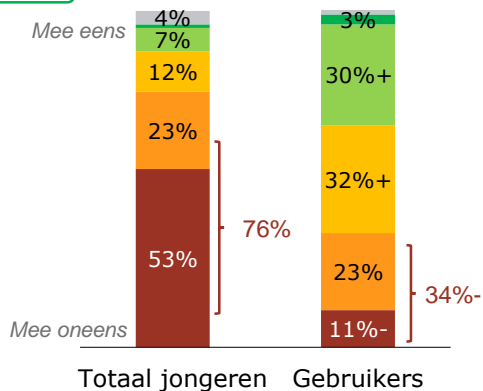

De e-sigaret heeft onder niet-gebruikers over het algemeen een negatief imago, bij gebruikers is het imago positiever

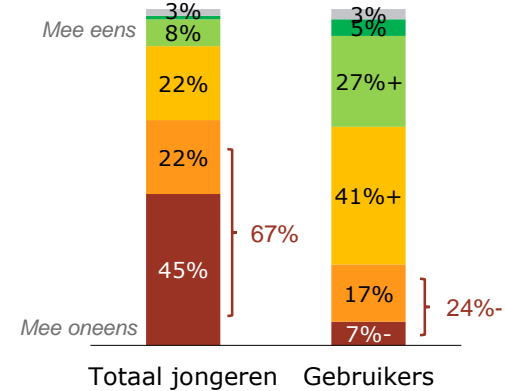
Stoer

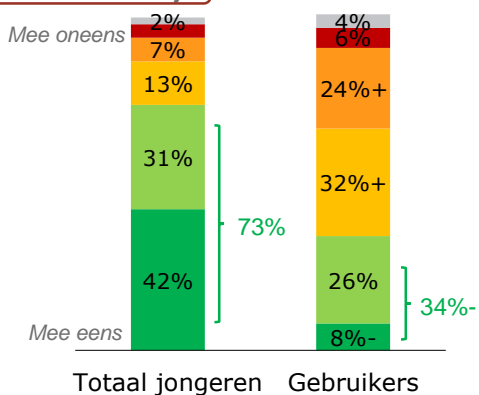
Leuk

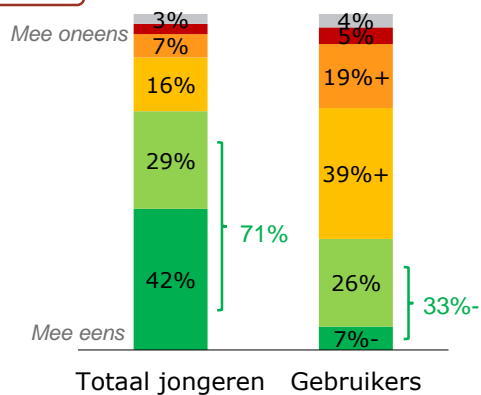
Normaal

Onaanvaardbaar

Slecht

n=565 / 398

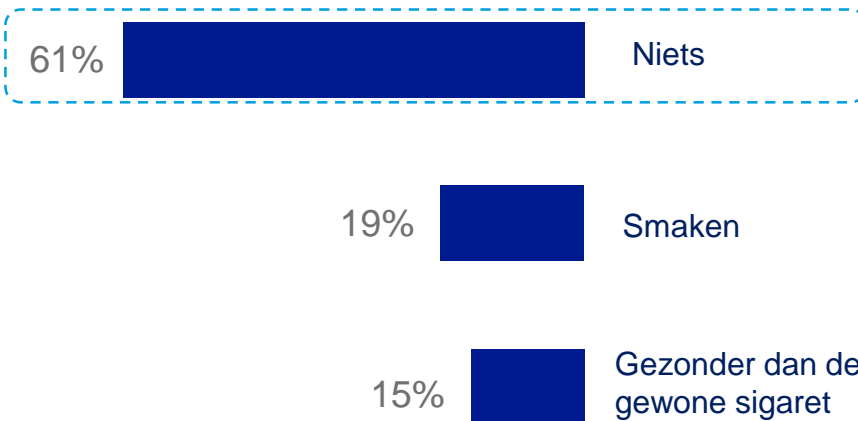
Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gehoord / gebruikers

+ / - : verschilt significant van de totale groep jongeren

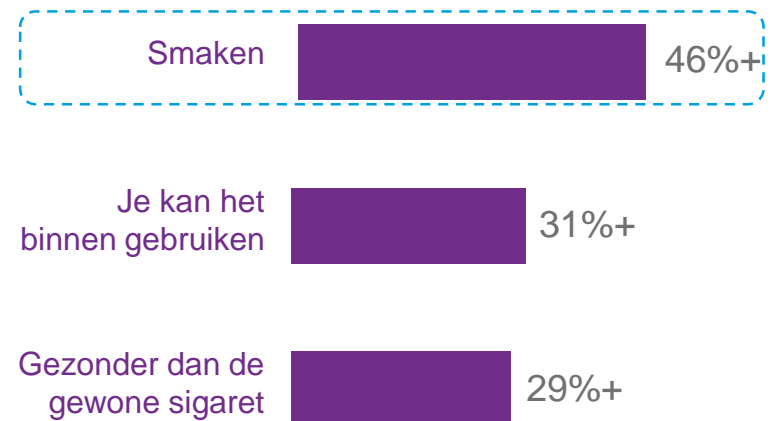
De meerderheid van de jongeren vindt niets aantrekkelijk aan de e-sigaret. Voor bijna de helft van de gebruikers zijn de smaken van de e-sigaret aantrekkelijk

Wat vind je **aantrekkelijk** aan de e-sigaret?

Totaal jongeren

Gebruikers

Voor gebruikers van 11 t/m 15 jaar is het 'binnen kunnen gebruiken' minder vaak een aantrekkelijk aspect van de e-sigaret (19%).

n=565 / 398

Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gehoord / gebruikers

+ / - : verschilt significant van de totale groep jongeren

Als negatief aspect van de e-sigaret wordt genoemd dat de gevolgen van het gebruik nog niet bekend zijn, ook gebruikers vinden dit vaak onaantrekkelijk

Wat vind je **onaantrekkelijk** aan de e-sigaret?

Totaal jongeren

51% Niet bekend wat de gevolgen zijn

48% Verslavend

33% Ziet er raar uit

23% Duur

16% Kinderachtig

Het zijn voornamelijk de hoogopgeleiden jongeren die als onaantrekkelijk aspect van de e-sigaret noemen dat de gevolgen niet bekend zijn (61%).

Gebruikers

Niet bekend wat de gevolgen zijn 35%-

Wordt weinig gebruikt om mij heen 26%+

Ziet er raar uit 23%-

Duur 23%

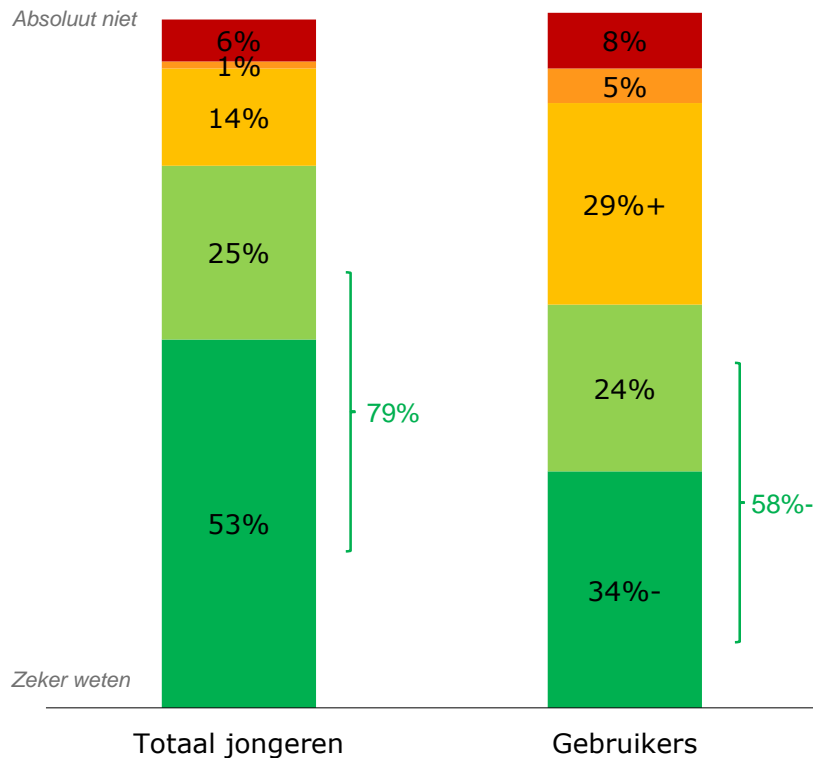
Niets 18%+

n=565 / 398

Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gehoord / gebruikers

Zes op de tien gebruikers denken dat je verslaafd kan raken aan de e-sigaret. Over het algemeen denkt de totale groep jongeren dit nog iets vaker.

Kan je verslaafd raken aan de e-sigaret?

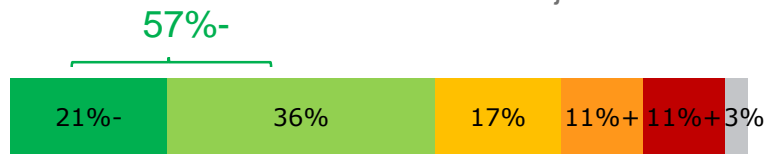
n=565 / 398

Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gehoord / gebruikers

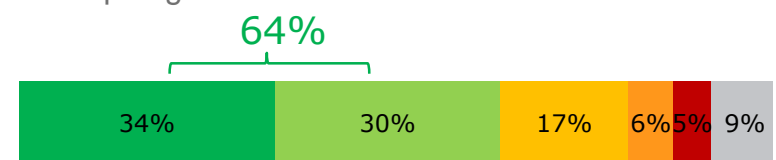
+ / - : verschilt significant van de totale groep jongeren

Circa zes op de tien gebruikers vertellen hun ouders dat hij/zij de e-sigaret gebruikt, terwijl hetzelfde percentage aangeeft dat de ouders vinden dat hij/zij deze niet moet gebruiken. Voor de totale groep jongeren lijken de ouders daar veel bepalender in.

Ik vertel het mijn ouders als ik de e-sigaret/shisha-pen gebruik

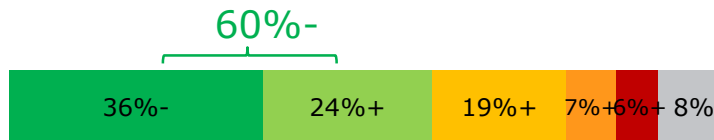

Gebruikers

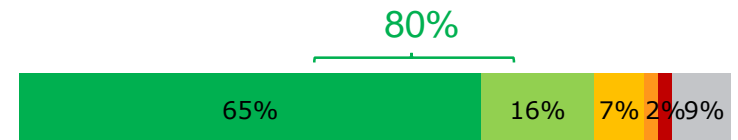

Totaal jongeren

Mijn ouders vinden dat ik de e-sigaret/shisha-pen *niet* moet gebruiken

Gebruikers

Totaal jongeren

- helemaal mee eens
- mee eens
- neutraal
- mee oneens
- helemaal mee oneens
- weet niet

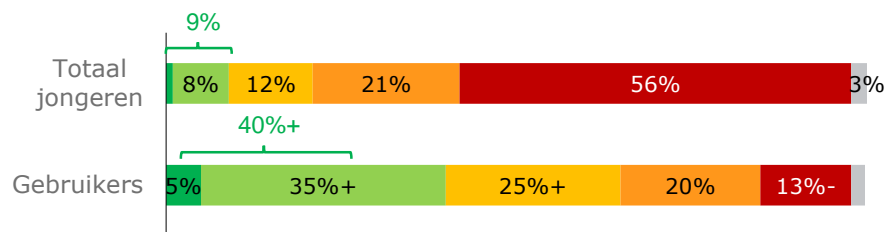
+ / - : verschilt significant van de totale groep jongeren

n=565 / 398

Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gehoord / gebruikers

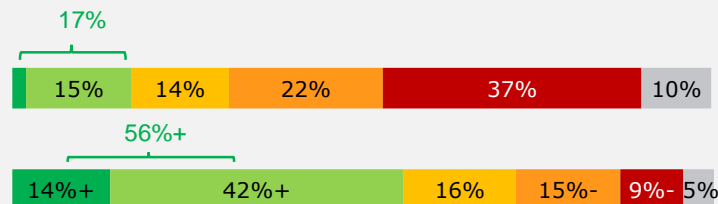
Meer dan de helft van de gebruikers van de e-sigaret geeft aan dat veel mensen in hun vriendengroep ook de e-sigaret wel eens gebruikt hebben.

Gebruikers geven vaker aan dat als hun vrienden de e-sigaret gebruiken, dat zij dat dan ook een keer willen **uitproberen**

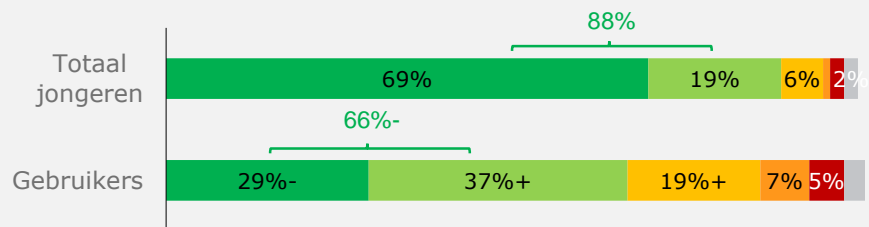
Als mijn vrienden de e-sigaret/shisha-pen gebruiken, wil ik dit ook een keer proberen

Gebruikers geven vaker aan dat **mensen om hen heen** de e-sigaret gebruiken

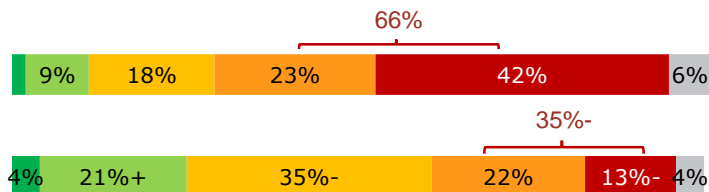
In mijn vriendengroep hebben veel mensen de e-sigaret/shisha-pen wel eens gebruikt

Gebruikers vinden het **minder makkelijk** om de e-sigaret te **weigeren** als deze wordt aangeboden

Ik vind het makkelijk de e-sigaret/shisha-pen te weigeren als iemand mij die aanbiedt

Ondanks dat het in de omgeving van de gebruikers **normaler is** om de e-sigaret te gebruiken, is het toch bij een op de drie niet normaal

In mijn omgeving is het normaal om de e-sigaret/shisha-pen te gebruiken

■ helemaal mee eens ■ mee eens ■ neutraal
 ■ mee oneens ■ helemaal mee oneens ■ weet niet

+ / - : verschilt significant van de totale groep jongeren

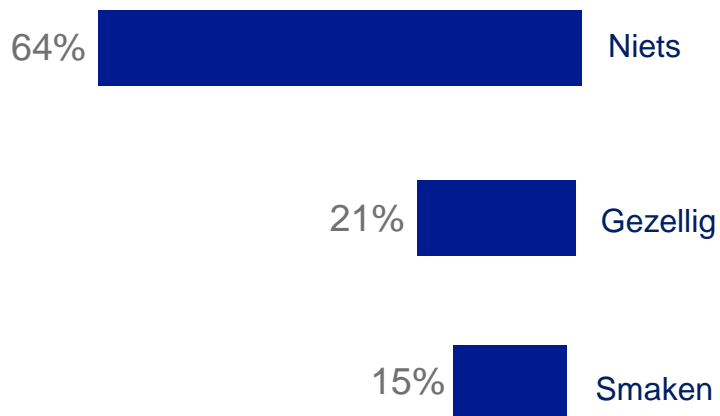
n=565 / 398

Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gehoord / gebruikers

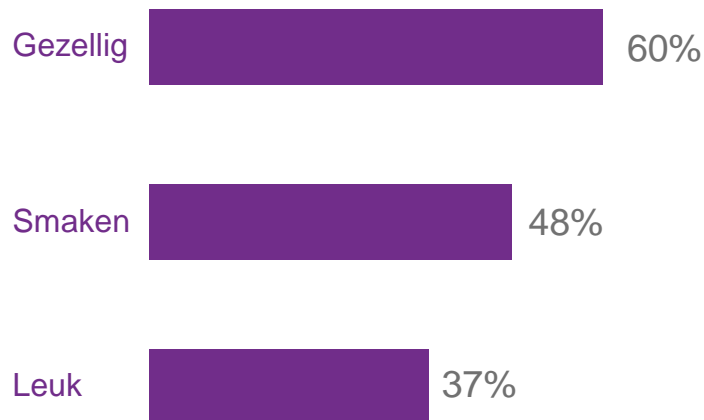
De meerderheid van de jongeren vindt de waterpijp niet aantrekkelijk. Vooral gebruikers vinden de waterpijp 'gezellig', 'leuk' en de smaken aantrekkelijk.

Wat vind je **aantrekkelijk** aan de waterpijp?

Totaal jongeren

Gebruikers van de waterpijp

n=520 / n=297

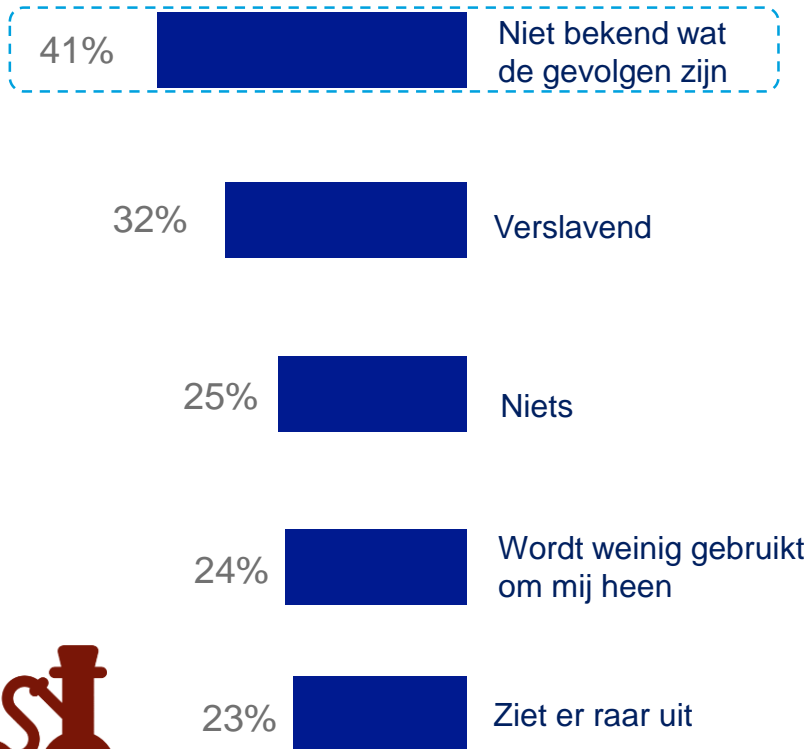
Jongeren die wel eens van een waterpijp hebben gehoord / gebruikers

Waterpijp wordt als onaantrekkelijk gezien, omdat het niet bekend is voor de jongeren wat de gevolgen van het gebruik zijn. Redelijk aandeel van de gebruikers vindt niets onaantrekkelijk aan de waterpijp.

Wat vind je **onaantrekkelijk** aan de waterpijp?

Totaal jongeren

Gebruikers van de waterpijp

n=520 / n=297

Jongeren die wel eens van een waterpijp hebben gehoord / gebruikers

+ / - : verschilt significant van de totale groep jongeren

De meerderheid kan niets bedenken wat de cigarillo aantrekkelijk maakt. 'Verslavend' wordt als meest onaantrekkelijke aspect van de cigarillo bestempeld.

aantrekkelijk

- 81% Niets
- 7% Prijs
- 3% Smaken

onaantrekkelijk

- 38% Verslavend
- 29% Niets
- 25% Niet bekend wat de gevolgen zijn

n=59

Jongeren die wel eens van een cigarillo hebben gehoord

7
Bijlage

Gebruik van de waterpijp en cigarillo uitgesplitst naar doelgroepen

Waterpijp

Cigarillo

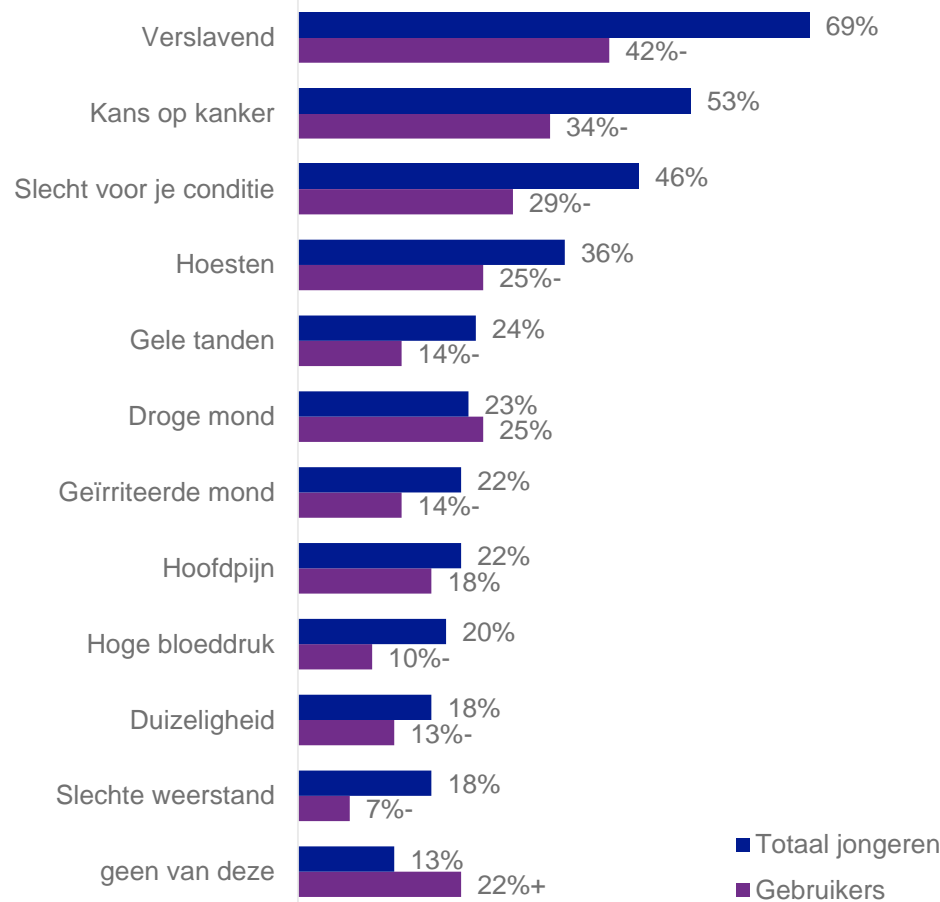

		Bekendheid	Gebruik		Bekendheid	Gebruik
Leeftijd	11 t/m 15 jaar	56%-	4%-	11 t/m 15 jaar	3%-	0%-
	16 t/m 18 jaar	81%+	20%	16 t/m 18 jaar	10%	2%
	19 t/m 21 jaar	83%+	30%+	19 t/m 21 jaar	12%	2%
Rookgedrag	Rokers	92%+	66%+	Rokers	29%+	14%+
	Ex-rokers	79%	53%+	Ex-rokers	8%	2%
	Niet-rokers	69%	8% -	Niet-rokers	6%	0%
Opleiding	Laag	61%	13%	Laag	5%	2%
	Midden	75%	17%	Midden	8%	1%
	Hoog	83%	26%	Hoog	12%	3%

+ / - : verschilt significant van gemiddeld

n=721

Wat denk jij dat de risico's zijn van regelmatig gebruik van de e-sigaret / shisha-pen?

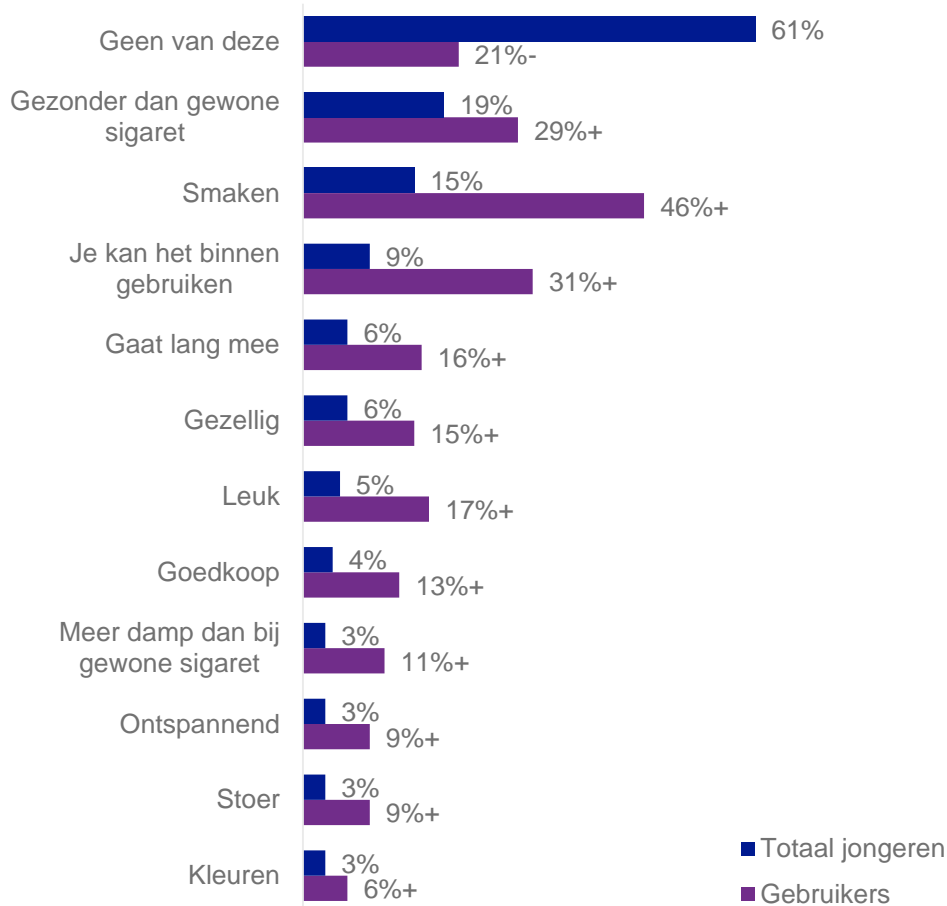

n=565 / 398

Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gehoord / gebruikers

+ / - : verschilt significant van de totale groep jongeren

Wat vind je aantrekkelijk aan de e-sigaret / shisha-pen?

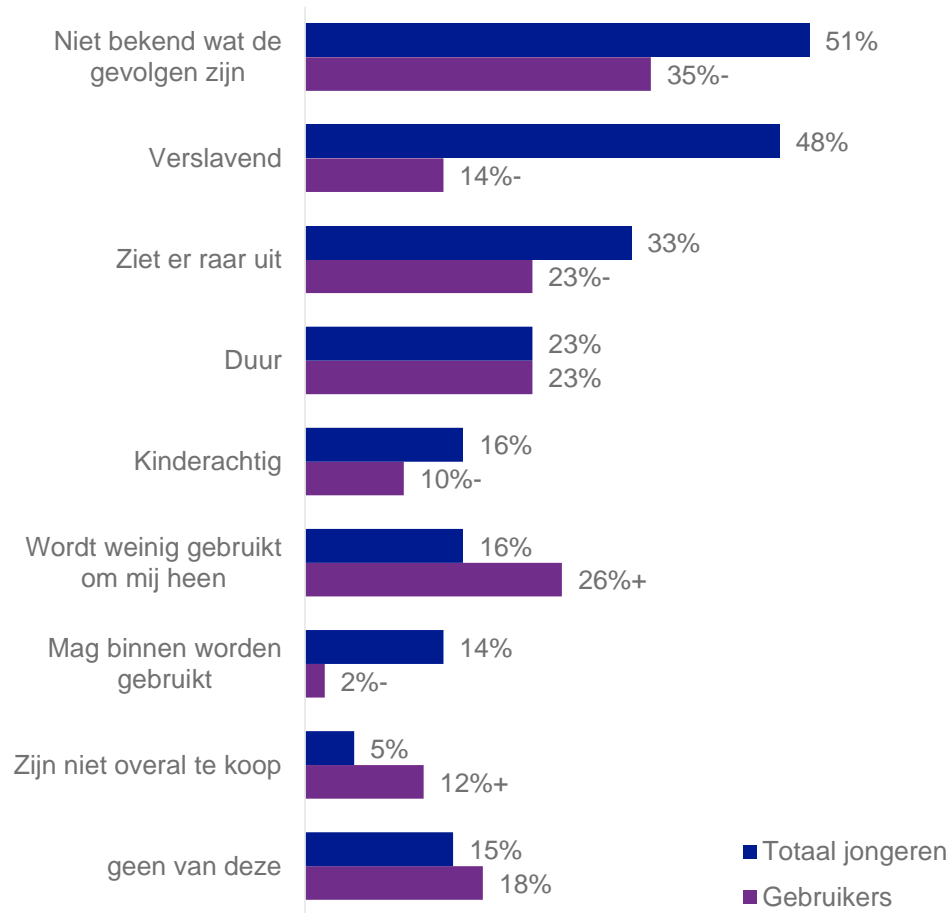

n=565 / 398

Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gehoord / gebruikers

+ / - : verschilt significant van de totale groep jongeren

Wat vind je onaantrekkelijk aan het gebruik van de e-sigaret / shisha-pen?

n=565 / 398

Jongeren die wel eens van een e-sigaret hebben gehoord / gebruikers

+ / - : verschilt significant van de totale groep jongeren